

Sırt Jeti: Çizgi Romandan Gerçeğe

Yeni Zelanda'dan 48 yaşındaki mucit Glenn Martin "dünyanın ilk pratik sırt jeti" olduğunu belirttiği aygıtı her yıl yinelenen büyük hava gösterisi EAA AirVenture'da sergiledi. 27 yıldır bu aygıtı geliştirmek için uğraşan Martin gelecek yıl, geliştirdiği araçları 100.000 \$'dan satışa çıkarmayı ümit ediyor.

Martin için sırt jeti Yeni Zelanda'da Dunedin kentinde daha beş yaşındayken başlayan bir düşün doruk noktası. 1960'lı yıllardan beri metal ve plastikten, farklı sevk barutlarıyla değişik tasarımlarda birçok sırt jeti yapıldı. Hiçbiri bir dakikadan daha çok uçamadı. Martin'in makineleri ise 30 dakika kadar gidebiliyor.

Hava aracı, ilk bakışta, bilim kurgu filmlerindeki klasik sırt jetlerine hiç de benzemiyor. Yaklaşık 1,5 m boyundaki sırt jetinin pervaneleri büyük, boru benzeri kaportalarla kaplanmış. Gösterişli ama bir o kadar da yalın görünen aygıt üç ayağı üzerinde duruyor. Martin, "Birileri sırt jetini, içinde türbin motoruyla sırt çantası büyüklüğüne gelene kadar satın almayacağım derse, hiç sorun değil ancak bu kişiler yaşamları boyunca sırt jetiyle uçamayacak." diyor. Bu araç aslında bir jet değil. Martin, "Eğer kılı kırk yaran bir açıklama istiyorsanız, benzinle çalışan bir motor genişpervaneleri çalıştırıyor" diyor. Ayrıca Jet Ski'lerin de jet olmadığını ve atmosferdeki jet akımlarının da motorlar tarafından oluşturulmadığını anımsatıyor. "Bu araç havadaki akımla uçuyor" diyor.

Martin sırt jeti hayallerini gerçekleştirmek için ilk denemelerine üniversite yıllarında başlamış. Biyokimya okurken kütüphanede itme kuvvetiyle ilgili zorlu hesaplar üzerinde çalışıyor ve Wright kardeşlerin teknoloji geliştirmeye yönelik metodolojik yaklaşımını araştırıyormuş. Daha sonra eczacılık ve biyoteknoloji endüstrilerinde çalışmış ancak parasının çoğunu

garajında sürdürdüğü çalışması için harcamış.

Martin, Temmuz 1997'de prototip sırt jetinin 59 kg'dan daha hafif olduğu sürece bir kişiyi kaldıracak güce olduğunu hesaplamış. Martin'in eşi de ilk havada durma denemesinde denek olmayı kabul etmiş. Ürünün şimdiki 11. versiyonu 113 kg ağırlığında ve 272 kg'lık bir itme kuvveti sağlıyor. Araçta herhangi bir tehlike anında küçük uçaklarda da kullanılan, balistik paraşüt sistemi gibi güvenlik önlemleri de bulunuyor. Martin, "İnsanlar sürekli aracın güvenli olup olmadığını soruyor" diyor ve güvenliğin göreceli bir kavram olduğunu, bu aracın bugüne kadar yapılmış en güvenli sırt jeti olması için ellerinden geleni yaptıklarını düşündüğünü belirtiyor.

Bununla birlikte, herhangi birinin çok kötü bir deneyim yaşayacağına ilişkin düşüncüyü aklının bir köşesinden atamadığını da söylüyor.

Şimdiye kadar o ve geliştirme ekibindeki arkadaşları aracı 2 m'den daha yukarıya çıkarmamış. Aslında aracı daha tehlikeli yüksekliklere çıkarmadan önce kontrolünden emin olmak amacıyla bu yüksekliği bilinçli olarak belirlemişler. Martin, "Eğer onu 1 m'ye çıkarabiliyorsanız, 1000 m'de de uçabilirsiniz" diyor.

Bugüne kadar yalnızca 12 kişi sırt jeti uçurmuş ve kimsenin havada üç saatten çok deneyimi yok. Martin altı ay içinde aracı 150 m'ye kadar çıkarmayı hedefliyor. Bu buluşun, sonunda nasıl kullanılacağına ilişkin bir fikri olmadığını da belirtiyor. Ama Benjamin Franklin'in sıcak hava balonunu ilk kez gördüğü zaman "Bunun nesi iyi?" diye sorulduğunda, "Yeni doğmuş bir bebeğin nesi iyi?" şeklinde verdiği yanıtı anımsatıyor. Aracın motorunun geliştirilmesine yardım eden Joseph Tevaarwerk dünyanın ilk uçak yolculuğunun da yalnızca 12 saniye sürdüğünü belirtiyor.

Seçil Heper

http://www.nytimes.com/2008/07/29/science/29jetpack.html?_r=1&ref=science&oref=slogin